

Vägledning om hantering av framtidsfullmakter i försäkringsföretag

Antagen av Svensk Försäkrings styrelse 7 oktober 2019

1 Bakgrund

Lagen (2017:310) om framtidsfullmakter trädde i kraft den 1 juli 2017. Syftet med lagstiftningen är att ge individen möjlighet att planera för en framtid när man har svårt att ta hand om sig själv och sin ekonomi. Lagstiftaren bedömde att med det ökade antalet äldre i samhället kommer behovet av hjälp i sådana situationer att öka. Genom att skriva en framtidsfullmakt får individen möjlighet att själv välja vem eller vilka som ska företräda denne.

Framtidsfullmakter utgör ett alternativ till god man och förvaltare och är ett komplement till vanliga fullmakter. Framtidsfullmakten kan vara generell, omfatta vissa områden alternativt exkludera vissa åtgärder.

På marknaden finns idag flera exempel på mallar för att underlätta för personer som vill skriva en framtidsfullmakt. Till exempel har Bankföreningen, Demensförbundet och Villaägarnas förening tagit fram förslag på mallar.

2 Syfte med vägledningen

Mot den bakgrund som beskrivs ovan har Svensk Försäkring utarbetat en kort vägledning tänkt att fungera som stöd för försäkringsföretagen vid den dagliga hanteringen av framtidsfullmakter. Utgångspunkten är en generell fullmakt utan inskränkningar.

Vid framtagandet av vägledningen har både lagen och förarbetena beaktats.

3 Krav som ska vara uppfyllda

För att fullmakten ska vara giltig måste vissa formkrav vara uppfyllda. Av fullmakten ska framgå

- att det är en framtidsfullmakt
- vem eller vilka som är fullmaktshavare
- vilka angelägenheter fullmakten omfattar, och
- vilka övriga villkor som gäller.

Fullmakten ska vara skriftlig och undertecknad av två vittnen på samma sätt som gäller för testamenten. Observera att fullmaktshavaren inte får vara vittne. Det finns också vissa krav på fullmaktsgivaren respektive fullmaktshavaren.

3.1 Fullmaktsgivare

För att kunna skriva en framtidsfullmakt ska en person ha fyllt 18 år och ha beslutsförmåga. Beslutsförmåga innebär bland annat att personen ska förstå innebörden av att skriva en framtidsfullmakt.

3.2 Fullmaktshavare

Endast en fysisk person kan utses till fullmaktshavare. En juridisk person (t.ex. en bank eller en advokatbyrå) kan därför aldrig vara fullmaktshavare. Fullmaktsgivaren kan ha utsett flera fullmaktshavare för samma fullmakt. Det kan också förekomma att en fullmaktsgivare skrivit flera framtidsfullmakter för olika åtgärder.

4 När träder en framtidsfullmakt i kraft?

För att fullmakten ska kunna träda ikraft måste fullmaktsgivaren vara varaktigt oförmögen att ha hand om de angelägenheter som fullmakten omfattar. Denna oförmåga kan bero t.ex. på sjukdom, psykisk störning eller försvagat hälsotillstånd.

Grundregeln är att fullmaktshavaren är ansvarig för att avgöra om fullmakten trätt i kraft, dvs. hen gör bedömningen om fullmaktsgivarens beslutsförmåga. Men det kan också anges i fullmakten att ikraftträdandet ska prövas i domstol.

Försäkringsföretagen har inte någon skyldighet att bedöma fullmaktsgivarens beslutsförmåga eller varaktigheten av det nedsatta tillståndet. I normalfallet bör försäkringsföretaget kunna utgå från att framtidsfullmakten är giltig.

5 Framtidsfullmaktens omfattning

Lagstiftarens intention är att en framtidsfullmakt bör vara så bred som möjligt för att vara ett alternativ till godmanskap eller förvaltarskap. Därför bör fullmakten åtminstone kunna omfatta åtgärder som omfattas av dessa ställföreträdarskap. I lagstiftningen talar man om personliga och ekonomiska angelägenheter. Till ekonomiska angelägenheter hör huvudsakligen vad som räknas till förvaltning av egendom i godmanskapssammanhang, t.ex. placering av den enskildes medel på transaktions- eller fondkonton men även t.ex. att betala räkningar och sälja egendom. Till personliga angelägenheter hör huvudsakligen att se till att den enskildes medel kommer till del och att den enskildes behov av omsorg, t.ex. personlig omvårdnad, tillgodoses.

Ovan nämnda intention ska beaktas vid bedömningen av om en begärd åtgärd omfattas av en uppvisad framtidsfullmakt.

5.1 Åtgärder som omfattas

Åtgärder som i en generell fullmakt utan inskränkningar normalt bedöms kunna omfattas listas nedan. Varje försäkringsföretag bedömer det enskilda ärendet utifrån lagstiftning och egna rutiner.

- Nyteckning av skade- och livförsäkring som inte kräver uppgifter om fullmaktsgivarens hälsa.
- Nyteckning med standardförmånstagarförordnande som anges i försäkringsvillkoren
- Återköp
- Fondbyte
- Byte av förvaltningsform (traditionell försäkring/fondförsäkring)
- Uppsägning av skadeförsäkring
- Flytt av pensionsförsäkring
- Överlåtelse av försäkring genom gåva om det uttryckligen anges i fullmakten.
- Ändring av kontonummer för försäkring under utbetalning
- Återkallande av annan fullmakt, t.ex. förmedlingsfullmakt (gäller dock inte framtidsfullmakter)
- Underskrift av levnadsintyg
- Underskrift av intyg om skatterättslig hemvist

5.2 Åtgärder som inte omfattas

- Åtgärder som kräver uppgifter om fullmaktsgivarens hälsa
- Upprättning eller ändring av förmånstagarförordnande

6 Jäv

Fullmaktshavaren får inte företräda fullmaktsgivaren om det förekommer jäv, dvs. motstridiga intressen. Jäv föreligger t.ex. om båda parterna blir dödsbodelägare i samma dödsbo. En annan situation är när fullmaktshavaren skulle gynnas av ett återköp.

Försäkringsföretaget har ingen skyldighet att kontrollera om jäv föreligger. Det rekommenderas dock att fullmaktshavaren görs uppmärksam på att denne själv ska avgöra om ett jäv kan föreligga.

7 Hanteringsregler

- Så långt det är möjligt ska kontroll göras av att formkraven för framtidsfullmakter är uppfyllda. T.ex. att fullmaktsgivare eller fullmaktshavare inte är vittnen.
- Om ikraftträdandet av fullmakten avgörs av domstol bör vidimerad kopia av beslutet åtfölja fullmakten.

- Vidimerad kopia av fullmakten bör presenteras per post eller visas upp fysiskt på kontoret.
- Fullmakten bör alltid åtföljas av vidimerad kopia på fullmaktshavarens ID-handling.
- Flera personer kan vara fullmaktshavare. Om så är fallet bör kontroll göras av om fullmaktsgivaren angett om de har behörighet att företräda fullmaktshavaren var för sig, i förening eller i turordning.
- Levnadsintyg underskrivet av fullmaktshavare bör godkännas om vidimerad kopia av fullmakt och fullmaktshavarens ID-handling bifogas. Vid behov kan försäkringsföretaget kräva läkarintyg rörande fullmaktsgivaren.
- Intyg om skatterättslig hemvist underskrivet av fullmaktshavaren bör godkännas om vidimerad kopia av fullmakt och fullmaktshavarens ID-handling bifogas.
- Underlaget bör sparas enligt gällande preskriptionsregler och gallras enligt interna rutiner.
- Försäkringsföretaget har ingen skyldighet att förvara en framtidsfullmakt innan den trätt i kraft.